

Nicaragua, a remolc del passat

A Nicaragua, dos grans blocs monolítics, el sandinista i el liberal, polaritzen el 4 de novembre una confrontació a les urnes que decidirà el nou president del país. Però lluny de "terceres vies", la divisió que va marcar els anys vuitanta encara perviu. La candidatura de l'antic president sandinista, Daniel Ortega, i la del que va ser cap de la "contra" antisandinista, Enrique Bolaños, han centrat la campanya en agitar els fantasmes del passat.

Afirmacions com "jo no conec Bin Laden", per boca del líder del Frente Sandinista de Liberación Nacional (FSLN), o "Bin Laden no va finançar la contra", de la veu del Partido Liberal Constitucional (PLC), demostren fins a quin punt el terrorisme internacional ha marcat la cursa electoral a Nicaragua, en les darreres setmanes. Davant enquestes que auguraven una victòria pírrica dels sandinistes en els comicis presidencials i legislatius d'enguany, els liberals han anat desplegant la maquinària propagandística en contra de qui va comandar la revolució durant onze anys (1979-1990), i ara, per tercera vegada, torna a optar a la presidència de la República Daniel Ortega.

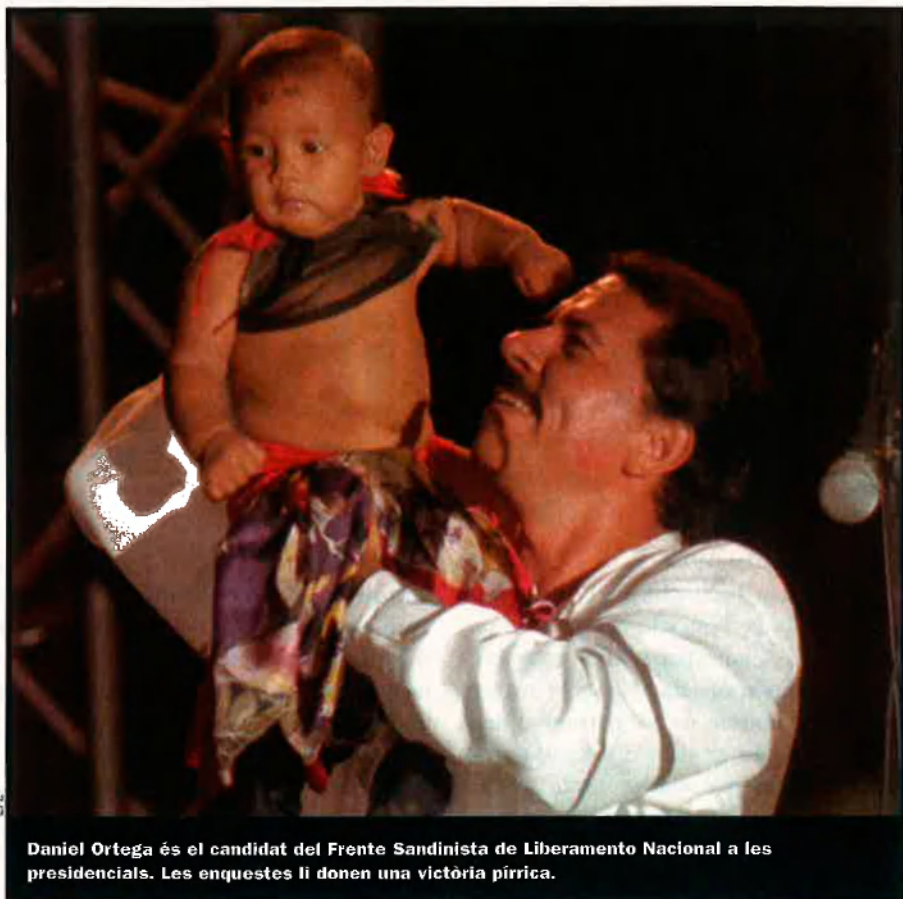
"Ortega, amic d'al-Gaddafi" és una de les llegendes que el PLC ha inscrit en els seus cartells electorals, en una operació de criminalització més personal que partidària, i que contrasta amb el missatge estratègicament conciliador, fins i tot beatífic, "La terra promesa. Vota Daniel", que floreix sobre fons de color rosa als cartells sandinistes. En les respectives campanyes, els liberals han desemborsat vuit milions de dòlars, i els sandinistes, uns altres sis, en un país on el 70% de la població viu fregant la subsistència i disposa d'una renda per càpita anual de només 500 dòlars.

De fet, una de les nombroses crítiques que ha generat el govern sortint del liberal Arnoldo Alemán té a veure amb el fet que el finançament de la campanya liberal hagi sortit del tresor públic. Tot i que gairebé res no sorprèn ja els nicaragüencs, convençuts –com reflecteixen les enquestes– que la presidència d'Alemán ha fet créixer com mai la corrupció. El descontentament està, doncs, a l'ordre del dia, i això pot quedar reflectit en l'índex d'abstenció, que a les eleccions

municipals de l'any passat va arribar al 40%. Tot i així, Nicaragua continua essent el país amb l'abstenció més baixa d'Amèrica Central.

Ara bé, en aquest cas, "l'abstenció se salvarà per la polarització", afirma Salvador Martí, doctor en ciència política per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i autor de *La revolució enredada. Nicaragua 1977-1996* (Los Libros de la Catarata). "La polarització és tan alta –explica– que els electors, tot i que no poden votar el que voldrien, acaben decantant-se per una de les dues opcions perquè no guanyi la contrària. Llavors, com deia Francesco Cossiga, acaben votant, però 'amb el nas tapat'". I és que a Llatinoamèrica, afegeix, o el vot és de profit o bé és emotiu, però en qualsevol cas no és racional. El vot emotiu de l'FSLN és actualment exigü si es compara amb l'àmplia base social de què disposava a la dècada dels vuitanta: "Llavors va ser una guerrilla que, en arribar al poder, va començar a transformar-ho tot, va convertir-se quasi en un estat, però el 1990 perd inesperadament les eleccions –vençut per la Unió Nacional Opositora (UNO), que liderava Violeta Chamorro– i s'ha de convertir en un partit per primer cop a la seva vida."

Amb tot, el moviment sandinista "va molt més enllà del partit", assegura Victòria Planas, responsable d'Amèrica Central del Fons Català de Cooperació i resident a Nicaragua durant sis anys. Per Planas hi ha tres sectors, el dels militants acèrrims –els menys–, els sectors més radicals, i un tercer sector desencantat, que no milita, a dins del qual s'encabirien intel·lectuals sandinistes dissidents, com Sergio Ramírez –vicepresident del govern en l'etapa sandinista–, Gioconda Belli i Ernesto Cardenal. Tots tres fa unes setmanes van advocar per l'absten-

Daniel Ortega és el candidat del Frente Sandinista de Liberament Nacional a les presidencials. Les enquestes li donen una victòria pírrica.

ció per al plebiscit del pròxim 4 de novembre, a tall de boicot, perquè consideren que "la democràcia a Nicaragua està segrestada" per dos "cabdills": Arnoldo Alemán i el mateix Daniel Ortega.

Sigui com sigui, crida l'atenció la bona entesa entre ambdós polítics a l'hora de pactar, ara fa més d'un any, reformes d'institucions diverses, de la Constitució i del sistema electoral. Aquests acords permeten a l'expresident i el que queda segon en la carrera presidencial de restar com a diputats en la legislatura entrant, de manera que disposen d'immunitat parlamentària i, doncs, deixen impunes els escàndols de corrupció de l'un, liberal, i els judicis pendents del líder sandinista per abusos sexuals presumptament comesos a la seva fillastra. Un altre pacte immensament beneficiós per a tots dos partits va consistir en la interposició d'una barrera prèvia als comicis, de manera que tots els partits minoritaris quedaven exclosos en la contesa electoral.

El plebiscit presidencial i legislatiu que ha de tenir lloc aquesta setmana precisament demostrarà, com ja es va observar

a les municipals de 2000, la consolidació d'un bipartidisme *de facto* i l'escapçada de la capacitat de representació política. Fins i tot d'entre els quatre únics partits que no han patit aquesta retallada draconiana, FSLN, PLC, Partido Conservador i Camino Cristiano, aquesta darrera formació ha acabat en braços dels liberals, que compten, així mateix, amb uns altres aliats electorals: el Partido Resistencia Nicaraguense (PRN), i fins i tot amb el tercer partit, pel que fa a nombre de vots, del país, el Partido Conservador, el qual podria arribar a ser decisiu a l'hora d'inclinar la balança cap als liberals.

Aquest és un dels arguments que porten Salvador Martí a inclinar-se cap a la derrota sandinista. La clau de volta, però, —al seu parer— està en l'opció que prengui el sector social més lumpen, els joves que s'enfronten a la marginalitat i l'exclusió i que no se senten representats al Parlament. "La cosa estarà en si voten o no, i en cas que ho facin, en si votaran sandinistes o liberals", destaca.

Per contra, i tenint en compte que més del 50% de joves votaran per primera

vegada (quasi la meitat de la població nicaragüenca és menor de vint anys), Victòria Plana assegura que ells decantaran la balança, i s'arrisca a pronosticar que ho faran cap a l'FSLN. Amb això treu rellevància als efectes sobre els electors que podria comportar la campanya negra del PLC, formació que ha advertit la població sobre la possibilitat que, en cas que guanyés el Frente, aquest tornaria a implementar mesures tan impopulars com va ser-ho el servei militar obligatori (als anys vuitanta). Els liberals fins han ressuscitat el fantasma de la guerra. Però, segons Planas, aquests records tenen poc impacte moral en persones que no han viscut la dictadura de Somoza ni els onze anys de sandinisme.

Per la seva banda, el Frente també ha buscat aliances: ha format la Convergència Nacional, i a les seves files té cabuda des de la democràcia cristiana d'Agustín Jarquín fins a ex-"contres" i guàrdies de Somoza, majoritàriament pagesos, però amb els quals abans havien combatut. "Si guanya l'FSLN, no tindrà res a veure amb el que era abans —diu Salvador Martí—, perquè la casa del Frente és avui a Managua el pati de darrere de la casa personal de Daniel Ortega. El partit funciona per un control absolut de fidelitats." Tot i això, la consecució per part de l'FSLN de dotze ajuntaments en les eleccions municipals de l'any passat, entre els quals Managua dona ales a les esperances de l'FSLN. La capital és, de fet, una de les places més cotitzades i la baralla pel desempat ja s'anuncia que es lliurarà a les muntanyes, als departaments de Matagalpa, Jinotega, però també al de Managua.

Sigui quin sigui el resultat, Nicaragua continuarà patint fins a final d'any una sequera devastadora i amb prou feines es recuperarà de la caiguda dels preus del cafè. Almenys a curt termini seguirà sent el país més endeutat del món amb diferència: sis bilions i mig de dòlars. Aquesta llosa deixa poc marge per al disseny de polítiques econòmiques una mica heterodoxes. Serà el dictat del Fons Monetari Internacional el que continuarà presidint la Nicaragua dels propers sis anys.

Núria Zayas